

НАРЕДБА № 8 ОТ 4 ДЕКЕМВРИ 2006 Г. ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯ "ПЛАНИНСКИ ВОДАЧ"

В сила от 06.02.2007 г.

*Издадена от Министерството на образованието и науката
Обн. ДВ. бр.12 от 6 Февруари 2007г.*

Раздел I. Общи положения

Чл. 1. С тази наредба се определя Държавното образователно изискване (ДОИ) за придобиване на квалификация по професия 812020 "Планински водач" от област на образование "Услуги за личността" и професионално направление 812 "Пътувания, туризъм и свободно време" съгласно Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение.

Чл. 2. Държавното образователно изискване за придобиване на квалификация по професия 812020 "Планински водач", съгласно приложението към тази наредба, определя изискванията за придобиване трета степен на професионална квалификация за специалността 8120201 "Туризъм".

Чл. 3. (1) Въз основа на ДОИ по чл. 1 и рамковите програми по чл. 10, ал. 3 от Закона за професионалното образование и обучение се разработва учебен план и учебни програми за обучението по съответната специалност по чл. 2.

(2) Документацията по ал. 1 за професионално образование се разработва от Министерството на образованието и науката, а за професионално обучение - от обучаващата институция.

Раздел II. Съдържание на Държавното образователно изискване

Чл. 4. (1) С ДОИ по чл. 1 се определя равнището на задължителната професионална подготовка в края на обучението по професията, което гарантира на обучаемия възможност за упражняване на професията "Планински водач".

(2) Държавното образователно изискване за придобиване на квалификация по професия "Планински водач" определя общата, отрасловата и специфичната задължителна професионална подготовка за професията, както и задължителната чуждоезикова подготовка по професията и избираемата подготовка.

(3) Съдържанието на всеки вид задължителна професионална подготовка по ал. 2 включва:

1. необходимите професионални компетенции (знания, умения и професионално-личностни качества);

2. тематичните области, от които се формира съдържанието на учебните

предмети/модули.

Чл. 5. С ДООИ по чл. 1 се определят и входящото образователно равнище, изискванията към здравословното състояние на кандидатите за обучение, профилът на професията, целите на обучението, оценяването по време и при завършване на обучението, удостоверяването на придобитата професионална квалификация, необходимата материална база.

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 1. Лицата, които са приети за обучение до учебната 2003/2004 година, включително по специалности и професии от групата професии "в сферата на обслужването" от Списъка на специалностите и професиите за професионалните училища на Министерството на образованието, науката и културата от 1993 година, се обучават и завършват обучението си по учебните планове и учебните програми, които са действали при постъпването им.

§ 2. Тази наредба се издава на основание чл. 17, т. 3 и във връзка с чл. 16, т. 7 от Закона за народната просвета.

§ 3. Наредбата влиза в сила от деня на обнародването ѝ в "Държавен вестник".

Приложение към чл. 2

Държавно образователно изискване за придобиване на квалификация по професията "Планински водач"

Професионално направление:

812	Пътувания, туризъм и свободно време

Наименование на професията:

812020	Планински водач

1. Входни характеристики

1.1. Степен на професионална квалификация и входящо образователно равнище

В табл. 1 е представена специалността, включена в професията "Планински водач", съгласно Списъка на професиите за професионално образование и обучение (2005 г.), както и входящото минимално образователно равнище за придобиване на трета степен на професионална квалификация.

Таблица 1

Специалности		Степен на професионална квалификация	Входящо минимално образователно равнище	
			за ученици	за лица, навършили 16 г.
1	2	3	4	5
8120201	Туризъм	Трета	Основно образование	Средно образование

1.2. Изисквания към здравословното състояние на кандидатите за обучение
Кандидатът за обучение трябва да бъде физически годен и психически здрав, за да упражнява професията "Планински водач", което се удостоверява с медицинско свидетелство.

2. Профил на професията

2.1. Дейности, предмети и средства на труда и професионални компетенции по специалности

Основните характеристики на профила на професията са представени в табл. 2.

Таблица 2

№	Описание на трудовите дейности (задачи)	Предмети и средства на труда	Професионални компетенции		
			знания за:	умения за:	професионално-личностни качества
1	2	3	4	5	6
1. Специалност 8120201 "Туризъм"					
1.	Извършва предварителна подготовка за запознаване с маршрута и набавя необходимата за маршрута информация и групова екипировка.	Топографски карти, компас, пътеводители, радиостанции, GPS, алтиметри, алпийски инвентар за масови осигуровки, съоръжения за лавинно спасяване, бивачни съоръжения; Компютри; Речници.	Начините на работа и поддържане на уредите за навигация (GPS, компаси, алтиметри); Работата с топографски карти; Обща екипировка; Чужди езици, компютри и Интернет.	Работа с компас, алтиметър и GPS и топографски карти; Ориентиране по топографска карта и аерофотоснимки; Работа с комуникационни уреди; Ползване на компютър и чужд език. Търсене и извличане на информация от Интернет.	Организираност; Прецизност, технически усет и способности; Информираност и компетентност; Компютърна грамотност; Чуждоезикова подготовка.
2.	Проверява годността и изправността на екипировката и съоръженията на участниците в проявата.	Екипировка и съоръжения: - лична екипировка: раница, спален чувал, обувки, облекло; - групова екипировка:	Правилен подбор, експлоатация и съхранение на екипировката и съоръженията.	Преценка на годността на екипировката и съоръженията; Подходящ подбор, експлоатация и	Прецизност; Наблюдателност технически усет и организираност; Техническа грамотност.

	палатки, шалтета, кухненско оборудване; - специални съоръжения: алпийски инвентар, щеки, персонално осветление, лавинни лопатки, петромаксови лампи и др.			съхранение на екипировката и съоръженията.	
3.	Инструктира групата за характерните особености на маршрута и тактиката за провеждането на прехода.	Топографски карти, вертикална схема на маршрута	Видове туристически маршрути в България; Метеорологичната обстановка; Тактиката на проявите.	Анализиране на туристически маршрути; Осъществява комуникация с клиентите; Определяне тактиката на придвижване; Навигация.	Комуникативност; Умения за работа в екип; Наблюдателност; Коректност и такт.
4.	Води клиентите по набелязания маршрут, обезпечавайки сигурността им.	Топографски карти; Компаси, GPS, специализирана екипировка и съоръжения, средства за комуникация, медицински пакет за долекарска помощ.	Правила за движение по различни терени; Топография; Ориентиране в непозната местност; Метеорология; Оказване на правилна долекарска помощ и импровизиран транспорт; Правила за работа със	Четене на топографска карта; Ориентиране по местни признаци и предмети; Придвижване по зимна и лятна туристическа маркировка; Работа с компаси, GPS, комуникационни средства; Оказване на долекарска	Наблюдателност; Отговорност; Дисциплинираност; Способност за обективни преценки и адекватни решения; Умения за работа в екип; Лидерски качества и организираност; Справяне с критични

			специализирани технически съоръжения и екипировка; Медико-биологични познания.	помощ и транспорт; Промяна на маршрута или прекратяване на прехода.	ситуации.
5.	Предоставя информация за природни, културни и исторически забележителности по маршрута.	Пътеводители, специализирана и справочна литература; Топографска карта; Рекламни материали; Компютър.	Историческите особености на различните области и райони; Географското разположение на интересни природни обекти; Екологичната обстановка; Местната флора и фауна; Етнография и фолклор на етносите в България.	Водене на беседа; Систематизирано предоставяне на информация за природни, културни и исторически забележителности по маршрута; Последователност на изложението; Намиране на подходяща информация в зависимост от интересите на групата.	Лидерски качества; Обща култура; Коректност и такт; Техническа и компютърна грамотност.
6.	Организира и обезпечавя настаняването, изхранването и почивката на клиентите си.	Бивачни съоръжения; Походно кухненско оборудване; Хранителни продукти и напитки.	Медико-физиологични познания; Рационалното хранене; Специфичните изисквания на храненето: религиозни, национални и етнически.	Приготвяне и разпределяне на храна; Избор на място и екипировка за бивакуване; Организиране и устрояване на биваци; Автономни осветления.	Организираност; Информираност; Компетентност; Умения за работа в екип; Способност за импровизация.
7.	Подпомага туристите при ползване на	Специализирана екипировка и съоръжения.	Техническите и качествените параметри на	Правилен и подходящ подбор на екипировката;	Наблюдателност; Информираност;

	специализирана туристическа екипировка и съоръжения.		екипировката и съоръженията; Тенденции в развитието на съвременната екипировка; Алпийския инвентар и използването му.	Съхраняване и експлоатация на екипировката и съоръженията; Индивидуално прогонване на екипировката; Организиране на масови осигуровки.	Технически усет и способности; Взискателност; Способност за импровизация.
8.	Осигурява подходящ микроклимат; Съдейства за разрешаване на критични ситуации.		Психология, групови динамики, поведение в критични ситуации, стрес и стресоустойчивост.	Разрешаване на конфликти; Обективна оценка на ситуацията.	Компетентност, лидерски качества; Самоконтрол.
9.	Подготвя и представя отчет за организираната проява.	Бланки, анкетни карти, ведомости.	Счетоводство и финансов отчет.	Анализиране и отчетност; Изготвяне на счетоводни документи.	Прецизност; Коректност; Отговорност; Етичност; Точност.

2.2. Тенденции в развитието на професионалното направление

Туризмът е отрасъл, който има стратегическо значение за икономиката на страната. Перспективите са свързани с програмата за устойчиво развитие и опазване на околната среда. Тенденциите в развитието на туризма имат различни посоки, което определя необходимостта от подготовка на квалифицирани кадри. За алтернативния туризъм е характерно специализирането на туроператорски агенции в различните активности, предлагани на туристическия пазар, отговарящи на международните изисквания и търсенето.

2.3. Възможности за професионална реализация

Придобилите професионална квалификация по професията "Планински водач" имат възможност да се реализират в туроператорски фирми или да развият самостоятелен бизнес. Придобилите професионална квалификация по професията "Планински водач" - трета степен на професионална квалификация, могат да постъпват на работа на следните длъжности (професии) от Националната класификация на професиите и длъжностите (НКПД, 2006 г.): 5113-3004 Планински водач/гид, 5169-1005 Планински спасител и други, както и допълнени при актуализиране на НКПД.

2.4. Възможност за повишаване на професионалната квалификация

Придобилият трета степен на професионална квалификация по професията "Планински водач" може да се обучава по професията "Екскурзовод", като обучението му по общата задължителна професионална подготовка - единна за всички професионални направления, и отрасловата задължителна професионална подготовка се зачитат.

Придобилият трета степен на професионална квалификация по професията "Планински водач" може да се обучава за актуализиране или разширяване на придобитата професионална квалификация и има възможност за допълнителни квалификации.

3. Цели на обучението

Основната цел на обучението е придобиване на професионални компетенции за упражняване на професията "Планински водач".

3.1. Цели за формиране на ключови компетенции при обучението по общата задължителна професионална подготовка, единна за всички професионални направления

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- познава и прилага основните правила за безопасна работа, не замърсява при работа околната среда, познава и използва личните и колективните предпазни средства;
- използва ефективни начини за комуникация, прави отчет на извършената работа;
- познава общите икономически принципи за организацията и развитието на туризма;
- познава правата и задълженията си съгласно Кодекса на труда и вътрешната нормативна база, разбира договорните отношения между работодател и работник;
- осъзнава своята роля и място при решаване на проблеми, вземането на решения и участие в работата на екипа;
- знае общите правила за работа с компютър;
- ползва специализирани програмни продукти и Интернет;
- осъществява свободна комуникация на чужд език при изпълнение на задълженията си.

3.2. Цели за формиране на базисни компетенции за изпълнение на дейностите от "Профила на професията" при обучението по отрасловата

задължителна професионална подготовка, единна за всички професии от професионално направление "Пътувания, туризъм и свободно време"

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- ползва специализираната основна информация, свързана с конкретната му дейност;

- познава и прилага принципите за организация на труда и на работното място в планината и в населените места, в съответствие с изискванията на ЗБУТ и опазването на околната среда;

- знае и използва съвременни методи за водене на групи;

- разчита и ползва техническа, географска и организационна документация, свързана с дейността, води отчетна документация;

- разбира същността и етапите на туристическите прояви и познава средствата за тяхното осъществяване;

- познава географските, културните и историческите особености на маршрутите в България;

- владее спецификата при работа с чуждестранни туристи.

3.3. Цели за формиране на специфични компетенции за изпълнение на дейностите от "Профила на професията" при обучението по специфичната за професията "Планински водач" задължителна професионална подготовка

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- познава основните материали, крайните продукти и съоръженията, използвани в екипировката (масова и лична) за планинарството;

- познава опасностите в планината и правилата за предпазването от тях;

- познава и прилага правилата за оказване на долекарска медицинска помощ;

- осъществява импровизиран транспорт на пострадал;

- използва подходящо техниката на алпинизма;

- познава устройството и умее да работи със специализираните съоръжения, уреди и екипировка, поддържа ги в исправност;

- осигурява безопасно придвижване по маршрутите;

- спазва правилата за здравословен и безопасен труд;

- използва радиовръзка и флагова комуникация;

- предотвратява критични ситуации;

- попълва работната документация;

- работи със специализиран софтуер и уреди за навигация;

- извършва задълбочен анализ на предстоящите прояви и представя и обработва крайните резултати;

- познава същността и основните етапи на планинарските походи.

4. Съдържание на обучението

Обучението по задължителната професионална подготовка, включващо теория и практика, се регламентира с учебен план и учебни програми, които се разработват на базата на ДООИ за придобиване на квалификация по професията "Планински водач".

Учебният план се изгражда върху основата на учебна предметна или модулна система. Изучават се учебни предмети или модули, в които се излагат системни научни знания, съобразени с възрастовите и познавателните особености на обучаваните. С учебния план се определя броя часове за изучаването на учебните предмети (модули).

Учебната програма определя целите и задачите на обучението по съответния учебен предмет или модул от учебния план, представя тематично съдържанието на учебния материал, дава най-обща методически указания за организацията и провеждането на обучението.

Съдържанието на обучението по професията "Планински водач" - трета

степен на професионална квалификация, е представено в табл. 3.

Таблица 3

Съдържание на обучението*		
№	Професионални компетенции	Тематични области*
1	2	3
Обща задължителна професионална подготовка - единна за всички професионални направления		
1.	Познава и прилага основните правила за безопасна работа при пребиваването в планината, като използва лични предпазни средства, познава и използва колективни предпазни средства и опазва околната среда.	Здравословни условия на труд; Пожарна безопасност; Аварийна безопасност; Безопасни условия на труд; Долекарска помощ; Опазване и възпроизводство на околната среда.
2.	Използва ефективни начини за комуникация и прави отчет на извършената работа.	Различни начини и видове общуване; Принципи на рационалното и деловото общуване; Водене на стриктна и делова кореспонденция.
3.	Осмисля и познава икономическите принципи за организация и развитие на туризма в България.	Икономика на туризма; История и развитие на туристическите дестинации; Организации, работещи в сферата на туризма у нас.
4.	Разбира и осмисля задълженията си съгласно Кодекса на труда и нормативната база за отрасъла, знае и спазва договорните отношения между работодател и работник.	Трудовоправно законодателство; Трудовоправни отношения в производственото звено; Нормиране на труда и ненормирани трудови задължения; Формиране на заплащането на труда; Длъжностна характеристика; Структура и взаимоотношения на фирмите в туризма.
5.	Разбира своята роля и място при вземането на решения и участие в работата на екипа.	Отговорност и дисциплинираност; Етичност и професионализъм; Колективна работа в екип.
6.	Познава и прилага об-	Материали за изработ-

щите правила за работа със специализирана екипировка и съоръжения и използва готови отработени схеми и маршрути в своята работа.	ване на екипировка и съоръжения; Правила за съхранение на екипировка и съоръжения; Трайност и годност на екипировката и съоръженията; Видове и типове туристически услуги; Популярни маршрути за български и чуждестранни туристи.
7. Ползва специализираната основна информация, необходима за изпълнение на конкретната дейност.	Обекти и субекти на туристическия пазар; Икономически взаимоотношения, процеси и явления в туризма; Стопанско значение на туризма.
8. Знае и прилага общите правила за работа с компютър.	Хардуерна конфигурация на компютъра; Устройства за въвеждане и съхраняване на данни; Папки за съхраняване и право на достъп до информацията; Съхраняване и намиране на информацията; Програмни продукти за създаване на документи; Работа с локални и глобални мрежи.
9. Ползва специализирани програмни продукти и Интернет.	Специфични специализирани програми за туризма и туристическите уреди и съоръжения; Счетоводни и складови програмни продукти; Търсачки в Интернет; Глобални портали в Интернет.
10. Осъществява свободна комуникация на чужд език на ниво B2 според Общата европейска рамка за владеене на език.	Най-често употребявана лексика - четене на текстове (стандарти, нормативи, каталози, инструкции, указателни надписи, топографски карти и др.), участие в разговор (елементарни изрази и прости изречения), попълване на несложни информационни справки; Думи и изрази, свързани с професионалните задачи - говоримо и писмено;

	Думи и изрази (говоримо и писмено), свързани с условията за сигурност и безопасност. Отраслова задължителна професионална подготовка - единна за всички професии от професионалното направление
11. Познава и прилага принципите за организация на труда и на работното място в съответствие с нормативните изискванията и опазването на околната среда.	Санитарно-хигиенни норми и изисквания за ЗБУТ; Изисквания за опазване на околната среда; Изисквания за съвременна организация на труда на работното място; Инструкции за действия при възникване на критични ситуации.
12. Познава географските, културните, етническите и историческите особености на различните области и етноси в България.	География на България; Етимология на географските и историческите наименования на областите и районите в страната; Културни и религиозни празници на различните етноси в България; Исторически забележителности у нас.
13. Разбира същността и етапите на туристическите прояви и познава средствата за тяхното осъществяване.	Съдържание на туристическите прояви; Планиране и последователност в осъществяването на проявите; Начини за набиране на клиенти; Законови рамки и нормативна уредба (правилници) на професиите в бранша.
14. Знае и използва съвременни методи за водене на групи.	Методология на туризма; Психология на движението в групи.
15. Извършва анализ на предстоящите прояви, представя и обработва крайните резултати.	Предварителен подбор; Отчетност на проявите.
16. Прилага творчество в осъществяването на основните етапи на проявите.	Гъвкавост, експедитивност и вариативност при възникване на опасност или критична ситуация; Последователност и методичност в туристическите прояви.

17. Разчита и ползва техническа, географска и организационна документация, свързана с дейността му, води отчетна документация, планира и управлява финансови ресурси.	Стандартизационна, техническа и технологична документация; Географски и топографски карти и описания; Предназначение, видове, начини и изисквания за водене на специализираната документация в туризма; Счетоводни документи, ведомости, финансова отчетност, фактури, ДДС за чужденци и др.
18. Познава общите икономически принципи и етапи за организацията и развитието на туризма.	Туризмът и географски особености на туризма в България; Особености при обслужване на чуждестранни туристи; Икономическо значение на туризма у нас.
Специфична за професията "Планински водач" задължителна професионална подготовка	
19. Познава опасностите в планината и предпазването от тях.	Опасности, свързани с особеностите на релефа и структурата на планината; Опасности, свързани със специфичния планински климат и метеорология; Опасности от субективен характер; Предпазване от летните опасности в планината; Предпазване от лавини.
20. Познава и прилага правилата за оказване на долекарска медицинска помощ.	Правила за оказване на долекарската помощ; Животоспасяващи лекарства и планинска аптека; Спасителна акция при снежни и безснежни условия; Транспорт на пострадал в планината.
21. Използва навигацията и ориентирането при планинските походи и прояви.	Видове маркировки и движение по тях; Топография и топографски карти и мащаби; Ориентиране в местност без топографска карта; Движение и работа с топографска карта; Съвременни средства за

	навигация (GPS), комуникация и ориентиране.
22. Прилага съоръженията и техниката на алпинизма в планинарството.	Характеристика и развитие на планинарството и алпинизма в България и света; Екипировка и съоръжения за алпинизъм; Видове алпийски възли и приложение; Техника на осигуряване; Оборудване на технически сложни терени за масово преминаване.
23. Грижи се за здравословното състояние и безопасното преминаване на клиентите по маршрутите.	Физиология на натоварването в планински условия; Биохимични промени в организма; Психологични аспекти на поведението в критични ситуации; Психични състояния; регулация и саморегулация; Стрес и стресоустойчивост на личността; Социална група; работа в екип; Поведение в конфликтни ситуации; Управление и разрешаване на конфликтите.
24. Опазва, съхранява и популяризира флората и фауната в България.	Флора и фауна на планините в България; Етнография и фолклор; Планинарска етика и поведение; Екология в планинарството; Народни паркове, резервати и защитени местности в България и режими на достъп до тях.
25. Познава основните материали и крайните продукти, използвани в екипировката (масова и лична) и съоръженията в планинарството и работи със специализираната екипировка, уреди и съоръжения.	Видове сезонна екипировка; Масова екипировка и съоръжения; Еволюция и развитие на материалите за съвременна екипировка; Еволюция и развитие на съоръженията в планинарството; Бивак и бивачни съоръжения; Лавинно спасяване; Обща и лична екипировка;

	Групова екипировка; Уреди в туристическата практика: термометър, алтиметър, ветропоказател, компас, барометър и др.
26. Познава начина на работа и ползва специализираните съоръжения и уреди, работи прецизно с тях и ги поддържа в изправност.	Предназначение, устройство и действие на специализираното оборудване: карти, лифтов транспорт, компас, алтиметър, GPS, бивачно оборудване, походно кухненско оборудване, осигурително техническо оборудване и др.
27. Използва различни комуникационни средства при необходимост.	Ползване на радиовръзки; Ползване и работа със стационарни и безжични телефони; Ползване на светлинна и флагова сигнализация.

5. Система за оценяване и сертифициране

Оценяването на знанията, уменията и професионално-личностните качества на обучаваните в институциите на системата за професионално образование и обучение е в съответствие с изискванията на Наредба № 3 за системата за оценяване. При оценяването се определя степента на постигане на поставените цели и подцели на обучението.

Оценяването се извършва на три нива - входящо, междинно и изходно.

Оценките от проверките се изчисляват по шестобалната система.

Входящото образователно равнище за начално професионално обучение се удостоверява чрез:

Диплома за средно образование при прием на лица, навършили 16 години - за професионално обучение в центрове за професионално обучение или в професионални гимназии.

Входящото равнище при повишаване на квалификацията се удостоверява със свидетелство за професионална квалификация или удостоверение за професионално обучение.

5.1. Оценяване на междинно ниво

5.1.1. По теория:

Слаб 2 - обучаваният не е овладял терминологията, не умее да представи усвоените знания;

Среден 3 - обучаваният е овладял минимума знания, необходими за усвояването на следващото учебно съдържание;

Добър 4 - обучаваният разбира и обяснява факти и методи, умее да прилага усвоените знания в познати ситуации;

Много добър 5 - обучаваният умее да прилага усвоените знания в нови ситуации, самостоятелно разработва задачи, но допуска незначителни грешки;

Отличен 6 - обучаваният прилага усвоените знания в нови ситуации, самостоятелно разработва задачи и прави оценка на ситуацията по време на проявата.

5.1.2. По практика:

Слаб 2 - обучаваният не умее да прилага усвоените знания при изпълнение

на практическо задание, не спазва правилата за движение в планината по предварително дадени указания;

Среден 3 - обучаваният извършва основните действия, необходими за изпълнение на практическото задание, със значителни отклонения от изискванията за безопасно придвижване и водене на групата;

Добър 4 - обучаваният изпълнява практическо задание по предварително дадени указания с незначителни отклонения от изискванията за безопасно придвижване и водене на групата;

Много добър 5 - обучаваният самостоятелно изпълнява практическо задание, като спазва правилата за безопасно придвижване и водене на групата.

Отличен 6 - обучаваният изпълнява практическо задание в непозната ситуация, спазвайки правилата за безопасно придвижване и водене на групата.

5.1.3. При оценяване на професионалните компетенции при обучението, организирано на модулен принцип, предварително се разработва система за оценяване, която включва:

- описание на професионалните компетенции, които ще бъдат проверявани при всяко изпитване;

- определяне на минималния брой точки, при който обучаваният се счита за издържал (обучаваният е овладял минималните знания и умения, необходими да продължи обучението);

- определяне на критерии за оценяване на всяка задача от изпитването;

- въвеждане коефициент на тежест за всяка изпитна процедура при оформяне на окончателната оценка;

- задаване на скала (формула) за изчисляване на оценката по шестобалната система.

5.1.4. Инструментите за оценяване - тест, практическо задание, устно изпитване, писмено изпитване, практически задачи и др., се разработват в съответствие с методическите изисквания за всеки от тях. Оценителят предварително разработва критерии за оценяване на компетенциите, които се проверяват. Степента на трудност на конкретните въпроси, задачи, задания и др. се съобразява с равнището на професионални компетенции, зададено в т. 3. "Цели на обучението".

5.2. Оценяване на изхода

Изпитите за придобиване на трета степен на професионална квалификация са два - по теория на професията и по практика на професията.

Държавните изпити за придобиване на степен на професионална квалификация се провеждат по национални изпитни програми, утвърдени от министъра на образованието и науката, в съответствие с ДОИ за придобиване на квалификация по професията "Планински водач".

5.2.1. Изпит по теория на професията

Критериите за оценяване са формулирани като обобщение на подделите от "Цели на обучението". Показателите за оценяване отразяват степента на постигане на подделите. Критериите и показателите за оценяване, както и тежестта им в общата оценка, са представени в табл. 4.

Таблица 4

Критерии	Показатели	Тежест (%)
1	2	3
1. Усвоени теоретични знания за различните планинарски дейности	Знания за историята и географията на България; Знания за етническите	50

в съответствие с нормативите	и религиозните празници и обичаи на българите; Знания за предназначението, начина на работа и съхранението на планинската екипировка и съоръжения; Знания за принципите, реда и последователността на работа при провеждането на проявите в планината; Знания за техниката и тактиката на водене на групи в планината; Знания за релефа, метеорологията и опасностите в планината; Знания за организацията, провеждането и отчитането на планинските прояви.	
изисквания		
2. Правила за здравословни и безопасни условия на труд и за опазване на околната среда	Знания за безопасното провеждане на проявите; Знания за опазване на околната среда; Знания за безопасна работа със специализираните съоръжения; Разпознаване на опасни ситуации в процеса на работа и своевременно реагиране; Описание на начините за оказване на първа долекарска помощ на пострадал при злополука; Знания за импровизираното транспортиране на пострадал и търсене на помощ в планината.	40
3. Икономически и трудовоправни знания и умения	Знания за общите принципи на трудовото законодателство; Знания за правата и задълженията като участник в трудовия процес, съгласно Кодекса на труда, за договорните отношения между работодател и работник, за системите за заплащане на труда.	5
4. Чуждоезикови знания и умения	Степен на владеене на един чужд език;	5

Степен на владеене на
планинарската
терминология на чужд език.

Общо	100

5.2.2. Изпит по практика

Критериите за оценяване са формулирани като обобщение на подделите от "Цели на обучението". Показателите за оценяване отразяват степента на постигане на подделите. По време на изпита обучаваните се поставят при еднакви предварително известни условия и им се дават указания за работа.

Критериите и показателите за оценяване, както и тежестта им в общата оценка, са представени в табл. 5.

Таблица 5

Критерии	Показатели	Тежест (%)
1	2	3
1. Изпълнение на различните планинарски дейности в съответствие с нормативните изисквания.	Степен на приложимост на усвоените теоретични знания в конкретни практически дейности; Умения за работа с планинската екипировка и съоръжения; Умения за ориентиране в непозната местност; Умения за правилен подбор на тактиката и техниката на движение при придвижване в планината; Умения за попълване, обработка и оформяне на отчетната документация според изискванията на работодателя.	56
2. Спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда	Използване на предметите и средствата на труда по безопасен начин; Разпознаване на възможните опасни ситуации, които могат да възникнат при изпълнение на трудовите задачи; Опазване на околната среда в процеса на изпълнение на изпитното задание;	33
3. Ефективна организация на работата и правилен подбор на съоръженията и екипировката,	Правилен избор на съоръженията и екипировката за съответната проява; Вземането на решения по време на проявата, в зависимост от конкретната	6

съобразно с конкретното задание	ситуация; Изпълнение на задачите в определения срок	
4. Знания и умения за работа с информационна техника	Умения за работа с компютър, GPS, радиостанции, топографски карти, компаси, барометри и алтиметри и др.; Познаване и умения за използване на устройствата за въвеждане, съхранение и извеждане на информация; Умения за набавяне и ползване на метеорологични и климатични прогнози.	5
Общо		100

5.3. Удостоверяване на професионалното образование и обучение

Завършено професионално обучение с придобита трета степен на професионална квалификация се удостоверява със свидетелство за професионална квалификация.

Обучавани, които не са положили държавните изпити за придобиване на степен на професионална квалификация, имат право да получат удостоверение за професионално обучение.

Съдържанието на документите се определя съгласно ДООИ за документите за системата на народната просвета (Наредба № 4 на МОН) и ДООИ за придобиване на квалификация по професията "Планински водач".

Исходящото образователно равнище за придобиване на трета степен на професионална квалификация по професията "Планински водач" е средно образование или придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити за завършване на средно образование.

6. Изисквания към материалната база

Материалната база трябва да бъде в съответствие с изискванията на действащите нормативни актове на Министерството на образованието и науката, Министерството на труда и социалната политика, Министерството на вътрешните работи, Министерството на здравеопазването, отрасловите министерства и на съответните стандарти.

Нормативните изисквания към учебните полигони са в съответствие с дейностите, които ще се извършват в тях, съобразени са с ергономичните и естетическите изисквания и с методическите указания.

Обучението по теория се осъществява в учебни кабинети, а по практика - в учебни полигони и реална природна среда.

Учебната практика се провежда в реални условия.

6.1. Учебен кабинет

В учебен кабинет се провежда обучението по теория на професията. Учебните кабинети трябва да отговарят на необходимите педагогически, дидактически, методически, ергономични, хигиенни и естетически изисквания, като създават предпоставка за успешно усвояване на знанията, уменията и формирането на професионално-личностните качества на обучаваните.

6.1.1. Основно оборудване и обзавеждане:

Обзавеждането на учебния кабинет включва: работно място на учителя (работна маса и стол), работно място на всеки ученик (работна маса и стол), учебна

дъска, мебели (предимно шкафове за различни цели), гладка свободна стена за окачване на табла, екран за прожектиране, дъска за писане и други средства за обучение и дидактическа техника.

6.1.2. Учебни помагала:

- специализирани навигационни и топографски карти и уреди;
- специализирани алпийски съоръжения;
- лични предпазни средства;
- средства за онагледяване;
- специализирана литература (пътеводители);
- медицинско оборудване за долекарска помощ и импровизиран транспорт;
- лавинни съоръжения;
- бивачни съоръжения;
- комуникационни средства.

6.2. Учебни полигони за обучението по практика на професията

6.2.1. Основно оборудване:

- туристически зимни и летни маркировки;
- тренировъчни ориентировъчни маршрути.

6.2.2. Учебни помагала:

- знаци за ориентиране (точки);
- карти, компаси, скици и др.

7. Изисквания към обучаващите

Обучението се извършва от квалифицирани преподаватели, чието завършено образование, придобита специалност, присъдени квалификация и правоспособност отговарят на съответната нормативна уредба.

7.1. По теория:

За обучението по теория обучаващите трябва да притежават висше образование, образователно-квалификационна степен "бакалавър" или "магистър" по специалност, съответстваща на професионалното направление на професията.

7.2. По практика:

За обучението по практика обучаващите трябва да притежават висше образование, образователно-квалификационна степен "бакалавър" и "магистър" по специалност, съответстваща на професионалното направление на професията.

8. Процедури за преглед и актуализиране на ДОИ:

- апробиране на ДОИ в обучаващи институции;
- текущ мониторинг на дейностите, свързани с внедряване на ДОИ;
- ежегоден анализ на резултатите и промени при доказана необходимост.